

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 8ης Μαΐου 2019*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική πολιτική – Μεταβίβαση επιχειρήσεων – Οδηγία 2001/23/ΕΚ – Άρθρο 1, παράγραφος 1 – Πεδίο εφαρμογής – Κριτήρια για την αξιολόγηση της μεταβιβάσεως – Μεταβίβαση πελατείας – Ανάλυση από χρηματιστηριακή εταιρία του συνόλου των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που παρείχε μια τράπεζα, όχι όμως και του προσωπικού της»

Στην υπόθεση C-194/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Vrhovno sodišče (Ανώτατο Δικαστήριο, Σλοβενία) με απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 19 Μαρτίου 2018, στο πλαίσιο της δίκης

Jadran Dodič

κατά

Banka Koper,

Alta Invest,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Jürimäe, πρόεδρο τμήματος, D. Šnáby και N. Piçarra (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Hogan

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο J. Dodič, εκπροσωπούμενος από τους M. Blatnik και M. Dodič, νομικούς,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Kellerbauer και την B. Rous Demiri,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η σλοβενική.

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23/EK του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων (ΕΕ 2001, L 82, σ. 16).
- 2 Η αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του Jadran Dodić και, αφετέρου, της Banka Koper και της Alta Invest, σχετικά με τον νόμιμο χαρακτήρα της καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας του πρώτου.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Στην αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2001/23 υπογραμμίζεται ότι «[ε]ίναι απαραίτητη η θέσπιση διατάξεων για την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα, και ιδιαίτερα προς εξασφάλιση της διατηρήσεως των δικαιωμάτων τους».
- 4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:
«α) Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε μεταβίβαση επιχείρησης, εγκατάστασης ή τμήματος επιχείρησης ή εγκατάστασης σε άλλον εργοδότη, ως αποτέλεσμα [συμβατικής] μεταβίβασης ή συγχώνευσης.
β) Υπό την επιφύλαξη του στοιχείου α) και των ακολούθων διατάξεων του παρόντος άρθρου, θεωρείται ως μεταβίβαση, κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, η μεταβίβαση μιας οικονομικής οντότητας που διατηρεί την ταυτότητά της, η οποία νοείται ως σύνολο οργανωμένων πόρων με σκοπό την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας, είτε κυρίας είτε δευτερεύουσας.»

Το σλοβενικό δίκαιο

- 5 Το άρθρο 73, παράγραφος 1, του Zakon o delovnih razmezhih (νόμου περί εργασιακών σχέσεων) (Uradni list RS, αριθ. 21/13, στο εξής: ZDR) ορίζει τα εξής:
«Εάν υπάρξει αλλαγή εργοδότη, συνεπεία της νομικής μεταβιβάσεως επιχείρησης ή τμήματος αυτής που πραγματοποιείται βάσει νόμου, άλλης διατάξεως, δικαιοπραξίας ή δικαστικής αποφάσεως έχουσας ισχύ δεδικασμένου ή κατόπιν συγχωνεύσεως ή διασπάσεως, τα υφιστάμενα κατά τον χρόνο της μεταβιβάσεως δικαιώματα και υποχρεώσεις των εργαζομένων που απορρέουν από τη σύμβαση ή την εργασιακή σχέση με τον μεταβιβάζοντα εργοδότη, ισχύουν έναντι του διαδόχου εργοδότη».
- 6 Το άρθρο 88, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του ZDR προβλέπει τα ακόλουθα:
«Λόγοι για τακτική καταγγελία από τον εργοδότη της συμβάσεως εργασίας ενός εργαζομένου είναι:
Όταν δεν είναι πλέον αναγκαία η εκτέλεση συγκεκριμένης εργασίας υπό τους προβλεπόμενους στη σύμβαση εργασίας όρους, για λόγους οικονομικού, οργανωτικού, τεχνολογικού και διαρθρωτικού χαρακτήρα ή για παρόμοιους λόγους που αφορούν τον εργοδότη».

7 Το άρθρο 89, παράγραφος 1, έβδομο εδάφιο, του ZDR ορίζει τα εξής:

«[...] δεν θεωρείται βάσιμος λόγος για τακτική καταγγελία συμβάσεως εργασίας ούτε η αλλαγή του εργοδότη, κατά την έννοια του άρθρου 73, παράγραφος 1, του παρόντος νόμου».

8 Το άρθρο 159, παράγραφος 1, του Zakon o trgu finančnih instrumentov (νόμου περί αγορών χρηματοπιστωτικών μέσων) (Uradni list RS, αριθ. 108/10, στο εξής: ZTFI) καθορίζει τους κανόνες που εφαρμόζονται σε περίπτωση κατά την οποία «[...] η γενική συνέλευση εταιρίας χρηματιστηριακής μεσιτείας αποφασίζει την παύση της σχετικής δραστηριότητας και την κίνηση διαδικασίας εκκαθαρίσεως ή αποφασίζει να μεταβάλει κατά τέτοιο τρόπο τη δραστηριότητα χρηματιστηριακής μεσιτείας ώστε πλέον να μην παρέχει επενδυτικές υπηρεσίες και να μην ασκεί επενδυτικές δραστηριότητες».

9 Το άρθρο 159, παράγραφος 3, του ZTFI προβλέπει τα ακόλουθα:

«Στην περίπτωση της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, η εταιρία χρηματιστηριακής μεσιτείας πρέπει:

1. να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες ώστε να αναληφθούν:

- η διαχείριση των χρηματοπιστωτικών μέσων και των λοιπών περιουσιακών στοιχείων των πελατών της,
- η τήρηση των λογαριασμών τίτλων σε λογιστική μορφή των πελατών της, και
- η παροχή των λοιπών υπηρεσιών της προς τους πελάτες

από άλλο πρόσωπο το οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 32 του παρόντος νόμου, έχει άδεια να παρέχει επενδυτικές υπηρεσίες και να ασκεί επενδυτικές δραστηριότητες εντός της Σλοβενίας;

2. να εξασφαλίσει ότι το πρόσωπο που αναφέρεται στο σημείο 1 της παρούσας παραγράφου αναλαμβάνει:

- όλα τα έγγραφα σχετικά με τις επενδυτικές υπηρεσίες και δραστηριότητες τα οποία η εταιρία χρηματιστηριακής μεσιτείας ήταν υποχρεωμένη να τηρεί, και
- όλες τις υποχρεώσεις και την ευθύνη της εταιρίας χρηματιστηριακής μεσιτείας σχετικά με την τήρηση και τη διατήρηση των εν λόγω εγγράφων, καθώς και την πρόσβαση σε αυτά.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10 Στις 23 Δεκεμβρίου 2011, η Banka Koper αποφάσισε να παύσει την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών και την άσκηση επενδυτικών δραστηριοτήτων, καθώς και να μην παρέχει πλέον υπηρεσίες χρηματιστηριακής μεσιτείας.

11 Στις 27 Ιουνίου 2012, συνήψε σύμβαση μεταβιβάσεως με την Alta Invest, δυνάμει του άρθρου 159 του ZTFI, σύμφωνα με την οποία η τελευταία αναλάμβανε τη διαχείριση των χρηματοπιστωτικών μέσων και των λοιπών περιουσιακών στοιχείων των πελατών της πρώτης, την τήρηση των λογαριασμών άυλων τίτλων των πελατών της πρώτης, άλλες επενδυτικές και παρεπόμενες υπηρεσίες, κατά την έννοια του ZTFI, ενώ της μεταβιβάζονταν επίσης τα έγγραφα τεκμηριώσεως, δηλαδή τα σχετικά με τις επενδυτικές υπηρεσίες και δραστηριότητες έγγραφα που η πρώτη όφειλε να τηρεί για τους εν λόγω πελάτες. Επιπλέον, συμφωνήθηκε ότι η Banka Koper θα ασκούσε για λογαριασμό της Alta Invest μη ανεξάρτητες χρηματιστηριακές δραστηριότητες.

- 12 Τον Ιούλιο του 2012, η Banka Koper ενημέρωσε τους πελάτες στους οποίους παρείχε χρηματοπιστηριακές υπηρεσίες ότι επρόκειτο να παύσει τη σχετική δραστηριότητα. Στο πλαίσιο αυτό, τους ενημέρωσε ειδικώς ότι είχαν τη δυνατότητα να απευθυνθούν στην Alta Invest, προσφέροντάς τους, επί τούτου, ειδικά πλεονεκτήματα, όπως την κάλυψη των εξόδων για τη μεταβίβαση. Επιπλέον, η Banka Koper πληροφόρησε τους πελάτες της ότι τυχόν μη απάντηση εκ μέρους τους θα εκλαμβάνονταν ως αποδοχή της μεταβιβάσεώς τους στην Alta Invest. Το 91 % των πελατών της Banka Koper επέλεξαν πράγματι την Alta Invest, δεδομένου ότι η πλειοψηφία τους δήλωσαν ρητώς ότι επιθυμούσαν εφεξής να συμβληθούν με την τελευταία.
- 13 Ακολούθως, η Banka Koper έπαυσε να είναι μέλος της αγοράς του Χρηματιστηρίου της Λιουμπλιάνα (Σλοβενία) και η Κεντρική Τράπεζα της Σλοβενίας εξέδωσε απόφαση με την οποία της χορήγησε άδεια μη ανεξάρτητου παρόχου υπηρεσιών χρηματοπιστηριακής μεσιτείας.
- 14 Στις 17 Σεπτεμβρίου 2012, η Banka Koper ενέκρινε νέο κανονισμό σχετικά με τον εξορθολογισμό των θέσεων εργασίας, βάσει του οποίου κατήργησε τη μονάδα επενδυτικών υπηρεσιών και μεταξύ άλλων τις θέσεις χρηματιστών.
- 15 Στο πλαίσιο ακριβώς αυτό, οι συμβάσεις εργασίας όλων των υπαλλήλων της μονάδας επενδυτικών υπηρεσιών της Banka Koper καταγγέλθηκαν για οικονομικούς λόγους, συμπεριλαμβανομένης της ορισμένου χρόνου συμβάσεως εργασίας χρηματιστή που είχε συνάψει ο J. Dodič στις 30 Ιουνίου 2011, η οποία καταγγέλθηκε στις 11 Οκτωβρίου 2012.
- 16 Εν τω μεταξύ, η Banka Koper πρότεινε σε όλους τους υπαλλήλους της προμνησθείσας μονάδας επενδυτικών υπηρεσιών τη σύναψη νέων συμβάσεων εργασίας για άλλες θέσεις.
- 17 Ο J. Dodič αρνήθηκε την ανωτέρω προσφορά, καθότι έκρινε ότι η προταθείσα θέση εργασίας δεν ήταν κατάλληλη γι' αυτόν. Ακολούθως, προσέβαλε το κύρος της απολύσεώς του ενώπιον των σλοβενικών δικαστηρίων και ζήτησε να επανέλθει στα καθήκοντά του στην Banka Koper ή στην Alta Invest. Θεωρεί ότι η Alta Invest ανέλαβε τη δραστηριότητα χρηματοπιστηριακών συναλλαγών που ασκούσε η Banka Koper, κατά την έννοια του άρθρου 73 του ZDR, το οποίο μεταφέρει στο σλοβενικό δίκαιο το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23. Ως εκ τούτου, κατόπιν της μεταβιβάσεως που προβλέπει η σύμβαση μεταβιβάσεως της 27ης Ιουνίου 2012, η δραστηριότητα επενδυτικών υπηρεσιών συνεχιζόταν από την Alta Invest με τις λειτουργικές μονάδες και τα δίκτυα της Banka Koper.
- 18 Ενώπιον των προμνησθέντων δικαστηρίων, η Banka Koper προέβαλε ότι, εφόσον είχε αποφασίσει να παύσει την παροχή προς τους πελάτες της υπηρεσιών χρηματοπιστηριακής μεσιτείας, όφειλε, βάσει του άρθρου 159 του ZTFI, να μεταβιβάσει τους λογαριασμούς άυλων τίτλων των τελευταίων σε άλλο νομικό πρόσωπο που έχει άδεια να παρέχει τις ίδιες υπηρεσίες στη Σλοβενία. Επισήμανε ότι η μεταβίβαση δεν αφορούσε ούτε τους εργαζομένους ούτε τις εγκαταστάσεις ούτε τα μέσα εργασίας και ότι οι πελάτες της ήταν ελεύθεροι να επιλέξουν τον νέο τους πάροχο επενδυτικών υπηρεσιών.
- 19 Ομοίως, η Alta Invest υποστήριξε ότι η σύμβαση μεταβιβάσεως αποτελεί άμεση συνέπεια της εφαρμογής του άρθρου 159 του ZTFI.
- 20 Το εθνικό πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις ώστε να υπάρξει μεταβίβαση επιχειρήσεως, λόγω του ότι δεν διατηρείτο η ταυτότητα της επιχειρήσεως από οικονομική ή λειτουργική άποψη. Υπογράμμισε, αφενός, ότι η συναφθείσα μεταξύ της Banka Koper και της Alta Invest συμφωνία μεταβιβάσεως ουδόλως προέβλεπε τη μεταβίβαση υλικών πόρων, δικαιωμάτων ή προσωπικού και, αφετέρου, ότι οι πελάτες επέλεξαν ελεύθερα να αναθέσουν τη διαχείριση των χαρτοφυλακίων τους στην Alta Invest «ή σε οιαδήποτε άλλη χρηματοπιστηριακή εταιρία». Υπό τις συνθήκες αυτές, η βάσει της εν λόγω συμβάσεως μεταβίβαση δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «μεταβίβαση επιχειρήσεως» ή «τμήματος επιχειρήσεως», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23.

- 21 Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο επίσης έκρινε ότι δεν υπήρξε μεταβίβαση επιχειρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, κατά το μέτρο που η συναφθείσα μεταξύ της Banka Koper και της Alta Invest σύμβαση μεταβιβάσεως δεν συνεπαγόταν αλλαγή εργοδότη, κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως. Το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι η μη μεταβίβαση της πελατείας από την πρώτη στη δεύτερη επιχείρηση ήταν καθοριστικής σημασίας. Διευκρίνισε επ' αυτού ότι το γεγονός ότι σχεδόν το σύνολο των πελατών αποφάσισαν εν τέλει να στραφούν στην Alta Invest δεν επαρκούσε ώστε να συναχθεί η ύπαρξη «μεταβιβάσεως επιχειρήσεως» κατά την έννοια της οδηγίας 2001/23. Εξάλλου, το γεγονός ότι η Banka Koper συνέχισε να ασκεί δραστηριότητα χρηματοπιστηριακής μεσιτείας, μεταξύ άλλων για λογαριασμό της Alta Invest, επιβεβαίωνε, κατά την κρίση του ίδιου δικαστηρίου, την απουσία μεταβιβάσεως επιχειρήσεως.
- 22 Κατά της ως άνω αποφάσεως, ο J. Dodič άσκησε αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ισχυριζόμενος, ιδίως, ότι το γεγονός ότι το 91 % των πελατών της Banka Koper είχε πράγματι αναθέσει στην Alta Invest τη διαχείριση των χαρτοφυλακίων τους επέτρεπε το συμπέρασμα ότι υπήρξε μεταβίβαση επιχειρήσεως.
- 23 Το αιτούν δικαστήριο απέρριψε την αναίρεση με το σκεπτικό ότι η παύση της δραστηριότητας χρηματοπιστηριακής μεσιτείας, η άσκηση μη ανεξάρτητης δραστηριότητας χρηματοπιστηριακής μεσιτείας και η μη ανάληψη υλικών πόρων, εργαζομένων ή οργανωτικής δομής δεν επέτρεπαν το συμπέρασμα ότι υπήρξε «μεταβίβαση επιχειρήσεως», κατά την έννοια της οδηγίας 2001/23. Τόνισε, επίσης, την ελευθερία επιλογής που διέθεταν οι πελάτες της Banka Koper, καθώς και τη νομική υποχρέωση της Banka Koper να διασφαλίσει τη συνεχή προστασία των δικαιωμάτων των πελατών της, μεταβιβάζοντας το σύνολο των εγγράφων τεκμηριώσεως σε άλλη χρηματοπιστηριακή εταιρία, σε περίπτωση που οι εν λόγω πελάτες δεν προέβαιναν σε ενέργειες μετά την ανακοίνωση της παύσεως των δραστηριοτήτων της.
- 24 Ο J. Dodič άσκησε τότε συνταγματική προσφυγή ενώπιον του Ustavno sodišče (Συνταγματικό Δικαστήριο, Σλοβενία), προβάλλοντας ότι είχε δοθεί μια προδήλως εσφαλμένη και αυθαίρετη ερμηνεία στην οδηγία 2001/23, καθώς και ότι είχε απορριφθεί, ανατιολόγητα, το αίτημά του να υποβληθεί ενώπιον του Δικαστηρίου αίτηση προδικαστικής αποφάσεως. Το Συνταγματικό Δικαστήριο εξαφάνισε την απόφαση του Vrhovno sodišče (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Σλοβενία) και του ανέπεμψε την υπόθεση. Έκρινε, κατ' ουσίαν, ότι το αιτούν δικαστήριο δεν έχει απαντήσει στις ερωτήσεις του αναιρεσείοντος σχετικά με την ύπαρξη «μεταβιβάσεως επιχειρήσεως» κατά την έννοια της οδηγίας 2001/23.
- 25 Στο πλαίσιο της δεύτερης λοιπόν εξετάσεως της υποθέσεως της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εάν, υπό τις προκείμενες περιστάσεις, είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι υπάρχει «μεταβίβαση επιχειρήσεως» κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23.
- 26 Υπογραμμίζει, κατ' αρχάς, ότι η ανάληψη από άλλη αδειοδοτημένη επιχείρηση των χρηματοπιστωτικών μέσων και των λοιπών περιουσιακών στοιχείων των πελατών, της διαχειρίσεως των λογαριασμών άυλων τίτλων των τελευταίων, των λοιπών επενδυτικών υπηρεσιών, καθώς και των αρχείων, συνιστούσε νομική υποχρέωση που η Banka Koper έπρεπε να τηρήσει σε περίπτωση παύσεως των δραστηριοτήτων χρηματοπιστηριακής μεσιτείας. Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει, περαιτέρω, ότι οι πελάτες της Banka Koper δεν δεσμεύονταν από την εν λόγω μεταβίβαση κατά το μέτρο που διατηρούσαν την ευχέρεια να επιλέξουν τη νέα χρηματοπιστηριακή εταιρία τους. Υπενθυμίζει, τέλος, ότι η Alta Invest δεν ανέλαβε τους εργαζομένους της Banka Koper, ούτε της μεταβιβάστηκαν οι υλικοί πόροι ή οι οργανωτικές δομές εργασίας της τελευταίας. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, σε περίπτωση που διαπιστωθεί η ύπαρξη μεταβιβάσεως επιχειρήσεως, είναι προφανές ότι η περιεχομένη στη σύμβαση ρήτρα περί μη αναλήψεως των εργαζομένων θα ήταν παντελώς ανίσχυρη, οπότε δεν κρίνει σκόπιμο να εξετασθεί εάν τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούσαν να αποκλείσουν την ανάληψη των εργαζομένων.

27 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Vrhovno sodišče (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχει το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 την έννοια ότι πρέπει να χαρακτηρίζεται ως νομική μεταβίβαση επιχειρήσεως ή τμήματος επιχειρήσεως μια μεταβίβαση, όπως η πραγματοποιηθείσα υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης (μεταβίβαση των χρηματοπιστωτικών μέσων, των λοιπών περιουσιακών στοιχείων των πελατών, ήτοι κινητών αξιών, ανάθεση της λογιστικής διαχειρίσεως των άυλων τίτλων των πελατών και των λοιπών επενδυτικών και παρεπόμενων υπηρεσιών, καθώς και μεταβίβαση των αρχείων), μολονότι απέκειτο εν τέλει στους εντολείς (πελάτες) να αποφασίσουν αν θα ανέθεταν στη δεύτερη αναιρεσίβλητη την προς αυτούς παροχή υπηρεσιών χρηματιστηριακής μεσιτείας, όταν η πρώτη αναιρεσίβλητη έπαυσε να παρέχει τις εν λόγω υπηρεσίες;
- 2) Έχει καθοριστική σημασία, υπό τις περιστάσεις αυτές, ο αριθμός των εντολέων στους οποίους η δεύτερη αναιρεσίβλητη παρέχει πλέον υπηρεσίες χρηματιστηριακής μεσιτείας, κατόπιν της παύσεως ασκήσεως της δραστηριότητας αυτής εκ μέρους της πρώτης αναιρεσίβλητης;
- 3) Ασκει συναφώς κάποια επιρροή, προκειμένου να γίνει δεκτό ότι υφίσταται μεταβίβαση επιχειρήσεως ή εγκαταστάσεως, το γεγονός ότι η πρώτη αναιρεσίβλητη εξακολουθεί να παρέχει υπηρεσίες στους εντολείς ως μη ανεξάρτητη χρηματιστηριακή εταιρία, συνεργαζόμενη προς τούτο με τη δεύτερη αναιρεσίβλητη;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 28 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί εάν το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι η ανάληψη από μια δεύτερη επιχείρηση των χρηματοπιστωτικών μέσων και των λοιπών περιουσιακών στοιχείων των πελατών μιας πρώτης επιχειρήσεως, κατόπιν παύσεως των δραστηριοτήτων της τελευταίας, βάσει συμβάσεως της οποίας η σύναψη επιβάλλεται από την εθνική νομοθεσία, συνιστά μεταβίβαση επιχειρήσεως ή τμήματος επιχειρήσεως, μολονότι, αφενός, οι πελάτες της πρώτης επιχειρήσεως έχουν την ευχέρεια να μην αναθέσουν στη δεύτερη επιχείρηση τη διαχείριση των κινητών αξιών τους και, αφετέρου, η πρώτη επιχείρηση συνεχίζει να δραστηριοποιείται ως μη ανεξάρτητη χρηματιστηριακή εταιρία και, υπό την ιδιότητα αυτή, συνεργάζεται με τη δεύτερη επιχείρηση.
- 29 Προκαταρκτικώς, πρέπει να υπενθυμισθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η έκταση εφαρμογής του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/23 δεν μπορεί να εκτιμηθεί αποκλειστικά βάσει γραμματικής ερμηνείας. Λόγω των διαφορών μεταξύ των γλωσσικών αποδόσεων της οδηγίας αυτής, καθώς και των διαφορών μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών όσον αφορά την έννοια της «[συμβατικής] μεταβιβάσεως», η εν λόγω έννοια πρέπει να ερμηνεύεται αρκετά ελαστικά ώστε να ανταποκρίνεται στον σκοπό της εν λόγω οδηγίας, ο οποίος, όπως προκύπτει από την αιτιολογική της σκέψη 3, έγκειται στην προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση αλλαγής του επιχειρηματικού φορέα (αποφάσεις της 20ής Ιανουαρίου 2011, CLECE, C-463/09, EU:C:2011:24, σκέψη 29, και της 20ής Ιουλίου 2017, Pistreta Ricardo, C-416/16, EU:C:2017:574, σκέψη 37).
- 30 Περαιτέρω, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η οδηγία 2001/23 έχει εφαρμογή όταν η μεταβίβαση επιχειρήσεως αφορά μια επί μονίμου βάσεως οργανωμένη οικονομική μονάδα. Η έννοια της «οντότητας» στο άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής παραπέμπει επομένως σε ένα οργανωμένο σύνολο προσώπων και στοιχείων που επιτρέπει την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας με την οποία επιδιώκεται ίδιος σκοπός (πρβλ. αποφάσεις της 10ης Δεκεμβρίου 1998, Hidalgo κ.λπ., C-173/96 και C-247/96, EU:C:1998:595, σκέψη 25, καθώς και της 29ης Ιουλίου 2010, UGTTP, C-151/09, EU:C:2010:452, σκέψη 26).

- 31 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι η μονάδα επενδυτικών υπηρεσιών της Banka Koper συνιστούσε οικονομική οντότητα, δεδομένου ότι διέθετε ανθρώπινους και υλικοτεχνικούς πόρους που της παρείχαν τη δυνατότητα να ασκεί οικονομική δραστηριότητα συνιστάμενη στην παροχή στους εντολείς υπηρεσιών χρηματοπιστηριακής μεσιτείας και στην άσκηση επενδυτικών δραστηριοτήτων για αυτούς.
- 32 Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι, αφού έπαυσε, κατά την έννοια του άρθρου 159 του ZTFI, να παρέχει επενδυτικές και παρεπόμενες υπηρεσίες και να ασκεί επενδυτικές δραστηριότητες, η Banka Koper εξακολουθεί να δραστηριοποιείται ως μη ανεξάρτητη χρηματοπιστηριακή εταιρία και, υπό την ιδιότητα αυτή, συνεργάζεται με εντολείς, μεταξύ των οποίων και με την Alta Invest, δεν επηρεάζει, κατ' αρχήν, τον χαρακτηρισμό της επίμαχης στην κύρια δίκη πράξεως ως «μεταβιβάσεως τμήματος επιχειρήσεως», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23.
- 33 Υπενθυμίζεται, τέλος, ότι το αποφασιστικό κριτήριο για την ύπαρξη μεταβιβάσεως επιχειρήσεως ή τμήματος επιχειρήσεως, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, έγκειται στο ότι η οικονομική οντότητα διατηρεί την ταυτότητά της, πράγμα που προκύπτει ιδίως από την πραγματική συνέχιση της εκμεταλλεύσεως ή την επανάληψή της (αποφάσεις της 10ης Δεκεμβρίου 1998, Hidalgo κ.λπ., C-173/96 και C-247/96, EU:C:1998:595, σκέψη 21, και της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, Ferreira da Silva e Brito κ.λπ., C-160/14, EU:C:2015:565, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 34 Για να κριθεί αν πληρούται η προϋπόθεση αυτή, πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο των πραγματικών περιστάσεων που χαρακτηρίζουν την επίμαχη πράξη, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, ιδίως, το είδος της επιχειρήσεως ή της εγκαταστάσεως για την οποία πρόκειται, η μεταβίβαση ή μη των υλικών στοιχείων, όπως τα κτίρια, και τα κινητά, η αξία των άυλων στοιχείων κατά τον χρόνο της μεταβιβάσεως, η ανάληψη ή μη του κύριου μέρους του εργατικού δυναμικού από τον νέο επιχειρηματία, η μεταβίβαση ή μη της πελατείας καθώς και ο βαθμός ταυτότητας των ασκούμενων δραστηριοτήτων πριν και μετά τη μεταβίβαση και η διάρκεια τυχόν αναστολής των δραστηριοτήτων αυτών (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, Ferreira da Silva e Brito κ.λπ., C-160/14, EU:C:2015:565, σκέψη 26 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 35 Τα στοιχεία αυτά αποτελούν, πάντως, επιμέρους μόνον πτυχές της γενικής αξιολογήσεως που επιβάλλεται να γίνει και δεν μπορούν, ως εκ τούτου, να εκτιμώνται μεμονωμένα (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, Ferreira da Silva e Brito κ.λπ., C-160/14, EU:C:2015:565, σκέψη 26 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Ειδικότερα, η σημασία που πρέπει να προσδοθεί στα διάφορα κριτήρια ποικίλλει κατ' ανάγκην ανάλογα με την ασκούμενη δραστηριότητα, και μάλιστα τη μέθοδο παραγωγής και εκμεταλλεύσεως που χρησιμοποιούνταν στην επιχείρηση, στην εγκατάσταση ή στο τμήμα της εγκαταστάσεως περί των οποίων πρόκειται (απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, Ferreira da Silva e Brito κ.λπ., C-160/14, EU:C:2015:565, σκέψη 27 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 36 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται, όπως επισήμανε η Επιτροπή στις γραπτές παρατηρήσεις της, ότι η οικονομική δραστηριότητα που ασκείται από την εν λόγω οντότητα δεν απαιτεί ουσιώδη υλικά στοιχεία για τη λειτουργία της. Αντιθέτως, δεδομένου ότι η εν λόγω οικονομική δραστηριότητα στηρίζεται κυρίως σε άυλα στοιχεία, η μεταβίβασή τους έχει μεγάλη σημασία για την ύπαρξη «μεταβιβάσεως τμήματος επιχειρήσεως».
- 37 Πράγματι, τα συνιστάμενα σε χρηματοπιστωτικά μέσα άυλα περιουσιακά στοιχεία και τα λοιπά περιουσιακά στοιχεία των εντολέων, εν προκειμένω των πελατών, η τήρηση των λογαριασμών τους, οι λοιπές επενδυτικές και παρεπόμενες υπηρεσίες, καθώς και η τήρηση αρχείων, ήτοι των εγγράφων που τεκμηριώνουν τις επενδυτικές υπηρεσίες που παρέχονται στους πελάτες και τις επενδυτικές δραστηριότητες που ασκούνται για αυτούς, συνθέτουν την ταυτότητα της κρίσιμης οικονομικής οντότητας, κατά την έννοια της νομολογίας που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 33 έως 35 της παρούσας αποφάσεως.

- 38 Πλην όμως, η μεταβίβαση των ως άνω στοιχείων εξαρτάται αναγκαστικά από τη ρητή ή σιωπηρή συγκατάθεση των πελατών, δεδομένου ότι, σε ένα πλαίσιο όπως αυτό της υποθέσεως της κύριας δίκης, η επιχείρηση που παύει τη δραστηριότητά της δεν είναι δυνατόν να επιβάλει στους πελάτες της να αναθέσουν τη διαχείριση των χαρτοφυλακίων τους σε επιχείρηση δικής της επιλογής.
- 39 Επομένως, αφενός, το γεγονός ότι οι πελάτες της Banka Koper δεν δεσμεύονταν από τη συναφθείσα με την Alta Invest σύμβαση μεταβιβάσεως και μπορούσαν ελεύθερα να αποφασίσουν να μεταφέρουν τα χαρτοφυλάκιά τους στην τελευταία, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, δεν μπορεί, αυτό καθεαυτό, να αποκλείσει την ύπαρξη «μεταβιβάσεως τμήματος επιχειρήσεως», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23.
- 40 Ως εκ τούτου, πρέπει, αφετέρου, να διαπιστωθεί η ύπαρξη μεταβιβάσεως πελατείας προκειμένου να χαρακτηριστεί η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης πράξη ως «μεταβίβαση τμήματος επιχειρήσεως».
- 41 Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί συνολική αξιολόγηση των περιστάσεων, λαμβανομένων, μεταξύ άλλων, υπόψη των μέτρων που ήταν ικανά να παρακινήσουν τους πελάτες της Banka Koper να αναθέσουν τη διαχείριση των χαρτοφυλακίων τους στην Alta Invest.
- 42 Εναπόκειται, επομένως, στο αιτούν δικαστήριο να λάβει υπόψη την ύπαρξη ρητής ή μη επιλογής των πελατών ως προς τη μεταβίβαση των λογαριασμών τους στην Alta Invest ή, ακόμη, την κατ' αρχήν μεταβίβαση των σχετικών με τους λογαριασμούς τους αρχείων. Στο πλαίσιο αυτό, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να καθορίσει εάν το άρθρο 159, παράγραφος 3, του ZTFI απαιτεί από μια χρηματιστηριακή εταιρία η οποία αποφασίζει να παύσει τη δραστηριότητά της να μεταβιβάσει τα σχετικά με τους λογαριασμούς των πελατών της έγγραφα τεκμηρίωσης σε ένα και μόνο νομικό πρόσωπο, το οποίο έχει λάβει άδεια στη Σλοβενία να παρέχει επενδυτικές υπηρεσίες και να ασκεί επενδυτικές δραστηριότητες, ή εάν τα εν λόγω έγγραφα μπορούν να μεταβιβασθούν σε πλείονα νομικά πρόσωπα.
- 43 Ένα στοιχείο που πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη είναι η ύπαρξη οικονομικών κινήτρων, όπως η κάλυψη των εξόδων μεταβιβάσεως στην Alta Invest.
- 44 Επιπλέον, καίτοι το γεγονός ότι το 91 % των πελατών της Banka Koper συμφώνησαν να ανατεθεί στην Alta Invest η διαχείριση των χαρτοφυλακίων τους φαίνεται να επιβεβαιώνει την αποτελεσματικότητα των κινήτρων αυτών, η ύπαρξη «μεταβιβάσεως», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23, δεν είναι ωστόσο δυνατόν να στηρίζεται στην ανωτέρω και μόνο διαπίστωση, η οποία, εξάλλου, είναι μεταγενέστερη της συναφθείσας μεταξύ των δύο επιχειρήσεων συμβάσεως για τη μεταβίβαση.
- 45 Εναπόκειται εν τέλει στο αιτούν δικαστήριο, που είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και να ερμηνεύσει την εθνική νομοθεσία, να διαπιστώσει εάν υπάρχει ή όχι «μεταβίβαση τμήματος επιχειρήσεως», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 (πρβλ. αποφάσεις της 7ης Αυγούστου 2018, Colino Sigüenza, C-472/16, EU:C:2018:646, σκέψη 45, και της 6ης Δεκεμβρίου 2018, Montag, C-480/17, EU:C:2018:987, σκέψη 34).
- 46 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23 έχει την έννοια ότι η ανάληψη από μια δεύτερη επιχείρηση των χρηματοπιστωτικών μέσων και των λοιπών περιουσιακών στοιχείων των πελατών μιας πρώτης επιχειρήσεως, κατόπιν παύσεως των δραστηριοτήτων της τελευταίας, βάσει συμβάσεως της οποίας η σύναψη επιβάλλεται από την εθνική νομοθεσία, και μολονότι οι πελάτες της πρώτης επιχειρήσεως έχουν την ευχέρεια να μην αναθέσουν στη δεύτερη επιχείρηση τη διαχείριση των κινητών αξιών τους, ενδέχεται να συνιστά μεταβίβαση επιχειρήσεως ή τμήματος επιχειρήσεως εφόσον αποδεικνύεται μεταβίβαση της πελατείας, πράγμα που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να

αξιολογήσει. Στο πλαίσιο αυτό, ο –έστω πολύ μεγάλος– αριθμός των πελατών που πράγματι μεταβιβάστηκαν δεν είναι, αφεαυτού, καθοριστικός όσον αφορά τη διαπίστωση «μεταβιβάσεως», το δε γεγονός ότι η πρώτη επιχείρηση συνεργάζεται, ως μη ανεξάρτητη χρηματιστηριακή εταιρία, με τη δεύτερη επιχείρηση δεν ασκεί, κατ' αρχήν, επιρροή.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 47 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων, έχει την έννοια ότι η ανάληψη από μια δεύτερη επιχείρηση των χρηματοπιστωτικών μέσων και των λοιπών περιουσιακών στοιχείων των πελατών μιας πρώτης επιχειρήσεως, κατόπιν παύσεως των δραστηριοτήτων της τελευταίας, βάσει συμβάσεως της οποίας η σύναψη επιβάλλεται από την εθνική νομοθεσία, και μολονότι οι πελάτες της πρώτης επιχειρήσεως έχουν την ευχέρεια να μην αναθέσουν στη δεύτερη επιχείρηση τη διαχείριση των κινητών αξιών τους, ενδέχεται να συνιστά μεταβίβαση επιχειρήσεως ή τμήματος επιχειρήσεως εφόσον αποδεικνύεται μεταβίβαση της πελατείας, πράγμα που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να αξιολογήσει. Στο πλαίσιο αυτό, ο –έστω πολύ μεγάλος– αριθμός των πελατών που πράγματι μεταβιβάστηκαν δεν είναι, αφεαυτού, καθοριστικός όσον αφορά τη διαπίστωση «μεταβιβάσεως», το δε γεγονός ότι η πρώτη επιχείρηση συνεργάζεται, ως μη ανεξάρτητη χρηματιστηριακή εταιρία, με τη δεύτερη επιχείρηση δεν ασκεί, κατ' αρχήν, επιρροή.

(υπογραφές)